

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZÍNHÁZI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 12 korona.
Fél évre 6 „
Negyed évre 3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltsége egész évre 2 K.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Kézírások, levelek, előfizetési pénzek Végkedvű Mihály-utca 15. sz. alá küldendők.

HIRDETÉSEKET ÁTVESZ A VÁROSI NYOMDA MŰVEZETŐI HIVATALA.

Görgey Artur.

(Kilencvenöt éves.)

A „Debreczeni Szemle“ számára írta: V. J.

Még él. Szegényen, de büszkén. Hatvan esztendő óta hordja egy szörnyű vádnak terhét, de nem görnyedve alatta még sem. Mert ártatlannak érezte magát.

És több mint hatvan év után egyre jobban érzi a magyar nemzet is, hogy méltatlan volt a szörnyű vád a szabadságharc legelső, legnagyobb katonájával szemben. És egyre tisztábban áll galambósz feje az igazságos történetírás ítélőszéke előtt, . . . mely széttépi az elfogult emberi hevületek mámoros illúzióit.

Ez évben lett a mult hetekben kilencvenöt éves a legvitézesebb magyar dalia, akinek egy félszázaddal ezelőtt kettétörött a kardja s aki azóta a gyakorlati sztoának, a leki nyugalom filozofiájának csodálatra méltó nagy mestere. Tudjátok-e, mit tesz az, több mint hatvan év során soha nem mosolyogni? Komoran nézni a kacagó verőfényt, az imbolygó lepkét, a gügyögő gyermeket, a fakadó rózsabimbót? Hatvanötösödik háromszázhatvanöt napon át elhessegetni minden örömet s minden boldogságot, nem élni semmi egyébként, csak annak az egy gondolatnak, hogy lesz még jövő, amely igazságot teszen s lemossa az érdemről a szenvedély rákente gyalázatát? S átélni ilyen emberöltőt, ha már örömtelenül, de legalább keserűség nélkül is, nyugalmat merítve a tiszta lelkiismeret erőforrásaiból! Gyűlöltnek tudni magát és meggyalázottnak, üldözöttnek egy nemzet viharzó szenvedélyeitől s hallgatva tűrni ezt a szörnyűséges sorsot, emelt fővel s büszkén dobogó szívvel várva be a történelem fölmentő ítéletét.

Két Görgey Arturt látok magam előtt.

Az egyik harminc éves, férfierőtől duzzadó, levente alakú, sas tekintetű. Félig gyerek még s máris hadvezér. Lobogó kalpagtollal vágat végig a honvédsereg előtt, „hajrá, fiúk!“ csak ennyit szól s tábora elragadtatva a lelkesedés deliriumától, szárguld utána a halálba, a halál árán kivivott diadalba. Ó mily csodái a hősi bátorságnak! Gyerekhősök élén porrá zuzza Ausztriát az ifju vezér, Pozsonytól Aradig babérral hinti tele utját a csaták istene.

A másik Görgey galambósz aggastyán. Íróasztal mellett ül s aktákat másol. Hogy ingyen ne egye testvéröccse kenyerét, hát okmányokat tisztáz neki. S nem reszket az a kéz, amelyből két világhatalom szövetsége tudta csak kiragadni a kardot. Nem könnyez az a szem, amelynek villámaitól egykoron remegték a Kreml és a Burg koronás urai. Aktákat körmöl a magyar Napoleon, hogy kiérdemelje azt a tányér meleg levest testvére asztalán. És ez volna áruló? Nézzetek nyugodt arcára, amelyen véghetetlen szelidség ömlik el; fogjátok föl egy pillantását, amelyben megcsillan a lélek tisztasága. S aztán borzadjatok el saját magatokon. . .

Tizenhetezer embere volt még egy félmillió ellen. S rábizta tisztjeire, döntsék el ők a haditanácsban, mi legyen. Harcolni is kész, ha úgy kívánják. Ha jobbnak látják, a fegyvert leteszi. Csak egyet kötött ki: az osztrák előtt nem kapitulál soha. Inkább verekszik az utolsó csöpp vérig egymaga. Bajtársai döntöttek, tiszteletben tartva kikötését. Ez volt az ő árulása.

Mikor Kossuth viddini levele először bélyegezte árulóvá Görgeyt, ez csöndesen csak annyit mondott:

— Nekem nehéz dolog, de az országnak jó. *Nagy vigasztalás az a hazának, hogy árulás nélkül nem omlott volna össze.* Az ilyesmi még fölemelheti a leroskadt nemzeti öntudatot.

Minél többször hangzott felé a szörnyű vád, annál jobban bizott ő tehát a nemzet jövőjében. Ó szent öreg, mekkora hőssé nőttél te a csaták után! . . .

Csodáljátok lelke nyugalomát? Én nem. Megfejtetem én ezt a problémát.

Egy éjjel az ágyánál megjelent egy sugárzó alak: kezében izzó bélyeg volt. Azt rá akarta sütni homlokára. De meglátta az alvónak koponyáján végig vonuló szörnyűséges *sebhelyet*, amelyet haláltosztó harcok közepett kapott. Ekkor kiejtette kezéből a bélyeget, ráhajolt homlokára s megcsókolta.

— Ó én hősom, zokogta, bocsásd meg vad indulatomat.

A szendergő felébredt s még látta kisuhanni a sugaras alakot.

Annak a csóknak az emléke adja meg lelkének azt a hősi nyugalomát.

SELYEM-BLOUSE.

A „Debreczeni Szemle“ számára írta: FARKAS IMRE.

Uj blouse-a van fehér selyemből.

Kacaja boldog, önfelelt —

És hordja másnak a virágját,

A fehér selyem-blouse felett.

S eszembe jut egy nagy hazugság,

Egy csók . . . egy örült pillanat . . .

S azon tündöttem: van-e sziv, ott

A fehér selyem-blouse alatt?

Hazugság nélkül.

A „Debreczeni Szemle“ számára írta: TÁRNAY IVÁN.

Nagyméltóságu Püspök ur! Kegyelmes Atyám!
Az első szavam a bocsánatkérés szava. Ne rójj fel vétkemül azt a fájdalmat, mellyel szívét megtépem. Istenem látja: nem tehetek másképp. Hosszu tusa után vettem tollat kezembe, száz eltépett levél után írom e sorokat. Bárcsak azt olvasná ki belőlök kegyelmes Atyám, amit én biztam rájuk.

élet és differenciálódott érzések világát éli, az a Wittelsbachok fővárosában igazi otthonát találja föl. Akárcsak Firenzében; mert München is gazdag és pazar harmóniában egyesíti magában a művészi és természeti szépségeket. Mig azonban a Midiciek városa főleg és majdnem kizárólag a renaissance korának diadalmos művészetét tárja elénk klasszikus fenségében, végigvezetve bennünket a fejlődés érdekesítő stádiumán, a primitivektől Rafaelig és Michel Angeloig, addig München, bár képtárai és muzeumai a régi iskolák nem egy műremekét rejtik magukban, a modern művészetet revellálja előttünk valódi nagyságában. Firenzét a Mediciek tették azzá, a mi, Münchent is az ő művészt kedvelő uralkodói varázsolták a virágzó művészet paradicsomává. A Wittelsbachok, akik az ő gazdagságukkal és művészi ízlésükkel valóságos alapítói voltak a mai Münchennek. I. Lajos, aki gyönyörű palotákkal díszítette föl fővárosát s aki, mint műmecénás páratlan volt a maga nemében, II. Miksa, aki költőket és tudósokat gyűjtött udvarába és megteremtette azt a szellemi életet, mely a nagy német birodalom irodalmi és művészi életében vezetőszerpet biztosít a bajorok fővárosának.

A modern irodalmi és művészi mozgalmak hullámzásai közepette Münchennek a neve fogalommá vált, mely érezteti hatását idegen országok határain túl is, ahol a közművelődésért szomjazó világpolgárok élik a maguk külön lelki életét. Nemzetközi kulturáját, más idegen életet élő, de ugyanazokért az eszményekért hevülő és magasabb művészeti célokért küzdő nemzetek szívják föl magukba és ez az áthasonulás szolgáltatja legfényesebb bizonyítékát annak, hogy a müncheni irodalmi és művészi forrongások és kialakulások olyan szellemi értéket képviselnek, melyek maradandó nyomokat hagynak a legkülönbözőbb karakterrel bíró nemzetek életében.

A német művészet óriásai, akik egész nemzedékeket neveltek föl az internacionális kulturában, Münchenben telepedtek le, vagy ott éltek hosszabb-rövidebb ideig, hogy a nagy emberi értelem kisugárzásaival új fényforrásokat nyissanak a földi sötéttségben tapogatózók számára.

A nagy Lenbach, akinek glóriás nagyságáról csöndes áhitattal beszél a müncheni polgár, itt élte le fejedelmi életét; a dicsősége delelőjén vaszorgalommal és kifogyhatatlan intuícióval munkálkodó Stuck Münchenből nevel iskolát az ő művészeti felfogásának, Thomas Mann, Otto Julius Bierbaum Liliencron itt erjesztgették azokat a modern eszméket, melyek forradalmat csináltak az elavult, régi nyomokat taposó irodalomban és a harsogó szavu Frank Wedekind, az ünnepezt író és színész itt aratta legfényesebb diadalait a naturalizmus fölött.

Mikor Münchenben jártam, a Schasupielhaus közönsége irodalmi megváltóként ünnepelte a forradalmár Wedekindet, aki sekszipiri erejű drámáival, az Erdgeisttal, a Frühlingserwachennel régi tradíciókat forgatott föl, hogy vakmerő kézzel, de szociális és művészi meglátással behasítsa a mai társadalomba. Nagy írotársa, Bierbaum jellemezte legmarkánsabban a nagy Frankot, ezt írván róla:

„Ez az író, ez a művész, életbölcse is egyuttal. Rapszódikus, darabos, egymással küzdő, izzón hömpölygő szavainak nyüzsgése mögül kiragyog az ő életnézete s kivesszük belőlük az élet értelmét. Ez a költő olyan, mint az állatszeledítő, ismeri bestiáit és uralkodik fölöttük. Férfi, több, mint az irodalom, maga a természet!”

Ő maga egy különös irodalmi irányt képvisel. Fölveti az élet legmélyebb problémáit és démoni iróniával szaggatja föl az emberi társadalom rejtett sebeit. Frühlingserwachenjében a serdülő gyermekkor szexuális életébe markol belé fascináló hatással, ostorozva a szülők rövidlátását és korlátoltságát. Drámája a pubertás közdelmeit eleveníti meg, tendenciája a nemi élet terén kifejlődött hazugság megszüntetése, hangja csupa lyra s a darab egy nagy költemény, dacára annak, hogy az élet egész meg-rázó realizmusában nyilatkozik meg benne.

Egy este Hidalla c. drámáját adták a Münchener Schauspiehausban, német színpadon először. A premiéren jelen voltak az irodalmi világ képviselői és a müncheni közönség csak úgy tódult a színházba, hogy lássa Frank Wedekindet, mint viszi diadalra eszményeit. Engem, Wedekinden kívül, felesége érdekelt különösen, a szép Tilly asszony, aki kongeniális társa urának s egyike a német színpad legkitünőbb művésznőinek.

A dráma az ördögien rút Hetmannak, a nagy tudósak és ujtónak harca egy emberi szépségért, melyet fölébe helyez mindeneknek. Erre akarja fölépíteni az erkölcsi és társadalmi világ-rendet. Fanny Kettler ennek az eszmének szolgálatába szegődik és legbuzgóbb apostolává válik Hetmannak, akit, mint nő is, megszeret.

Mindketten küzdenek az érzés ellen, mely nagy céljaikat keresztezi — hasztalan.

Az emberi szépségnek, mint a társadalom megváltójának apostola, Hetmann, az emberek gunyos hahotája között, elbukik, de tanai belefészkelik magukat az emberek szívébe. A közönség lélekzetfojtva leste a nagy színészpár minden jelenését és nem láttam soha, csak ez este, hogy csillog föl a nagy irodalmi és művészi események láza a megértő emberek szemében.

Én a művészekben az embereket is megfigyeltem és láttam, hogy a gyönyörű Tilly asszony milyen odaadó szeretettel csügg művésztársa minden mozdulatán, mintha egy lélek uralná a színpadot, a nagy Franké, és meglestem, amint egy fölséges jelenet után, még az alkotás lázában, hízegő mozdulattal odasimult az urához. Mintha alázatos pillantással megkérdezte volna: Jó voltam, Frank?

Másnap láttam őket az utcán. A Maximilienstrassén sétáltak kart karba öltvén, mely beszélgetésben elmerülve. Nem láttak senkit. Mentek a maguk külön utján — az életben is.

Egy délelőtt bevetődtem a Secessióba.

A kiállított képek között különösen Stuck és Uhde kolléekciója ragadta meg a nézők figyelmét. Stuck Disszonanciája előtt egész tömege állott a nézőknek. A kép egy öreg szatirt ábrázol, mikor kétségbeesve hallgatja, amint egy gyermekszatir belefúj sipjába. A magyar művészetet Stroblenz Frigyes, Münchenben élő mesterünk képviselte két festményével. Egy finom portraittal és egy hangulatos, szép képpel, melynek Herbst a címe. Ez utóbbit az állam meg is vásárolta a Pinakotheka számára. Elállodogáltam előtte hosszasan. Egy csodálatos finomsággal megrajzolt leány, amint búsan elmélyedő nézéssel belemerül az őszi alkonyatba. Leheletszerű színezés jellemzi a festményt, amelynek meleg hangulata szerencsés költői intuíciónak szüleménye.

Lassan odagyültek a nézők, ott álltak félkaréjban a kép körül. Talán megsejtették a szívemben felügyülemelő érzéseket. A német kultúra empóriumában szerettem volna odakiáltani feléjük:

— Nézzétek, ez az ember magyar, ez a művészet magyar művészet!

Egy öreg ur hirtelen megszólalt:

— Ja, der Strobenz! Ein grosser Künstler!

Meg nem állhattam, hogy meg ne jegyezzem: Ein Ungar!

Mire az öreg ur, akiben csak úgy duzzadt a germán önérzet, így válaszolt:

— Er gehört doch uns, er lebt in München!

Tehát a németek, akik tudják, hogy Strobenz Frigyes magyar, magukénak vallják. És Strobenz ugyanakkor a Beutonnál gyűjtötte az inspirációt, mellyel a németeket meghódítja művészete számára. És én e pillanatban láttam világosan, hogy hódítja meg a nemzeti Génusz a nemzetközi sokaságot ereje és nagysága által.

Rendőrségi dolgok.

Hopp! mondaná a legnagyobb debreceni bohém: Stern Náci: Hopp! Mégis csak van isteni igazságszolgáltatás!! — A bűn nem marad megtorlás nélkül s az életben minden nivelvődik, kiegyenlíti egymást. Budapesten a multkor felpofozott a rendőr egy királyi ügyézt, — Debreczenben pedig a

héten egy nadrágos ember képenhajított egy rendőrt.

Igy jegyezte el magát a Hivatalos hatalommal való visszaélés a Hatóság elleni erőszakkal. És az ország két törvényszéke most rágódhatik a két ügyön hála Istennek, ama nagy tekintély mián, amelyben a mi állami és vidéki rendőrintézményeink egyaránt állanak.

*

A mi rendőrségünk egyébként mulatott a héten. Jól tette!... A derekasan végzett munka után senki sem sajnálhatja a szórakozásokat a rendőrségtől, különösen, ha a mulatság a rendőrintézmény anyagi helyzetének javítására szolgál. A szerdai hangverseny sok szépet és művészi nyújtott és a debreceni sajtó is sokkal nagyobb jóakarattal karolta fel a művész-délután ügyét, mint amennyi jóakarattal viseltetik a rendőrség az újságírók ügyei iránt, akiket szeretne kiüldözni színpadról, színházi nézőtérrel s talán még a városból is s amely rendőrség csak a napokban büntetett meg egy újságírót, mert egyik színész nő öltözőjében találtatott, ahol szerkesztője utasítására jelent meg, hogy beszámolhasson a kisasszony-művésznő nadrágszoknyájáról. (Mert a közönség éhes az ilyesfajta eseményekre s az újságíró kénytelen kikapasztalni a művésznő nadrágszoknyáját, még ha fogfájós hangulatban van is s a báli névsort kénytelen megkeríteni, ha a nagyanya fekszik is a báli éjszakán a ravatalon.)

A szegény közrendőröktől ilyen példaadások után csodálható-e, ha a királyi ügyészeket és részeg embereket lekasabolják s kitöltik bosszújokat az uri renden, amelyre különben is haragszanak, tekin-

tellel, hogy kezükben a végrehajtó hatalom s velük szegény páriákkal sem a közgyűlési, sem a pezsgős asztaloknál semmit sem gondolnak. Lám a kávé-sok, vendéglősök — mint ez a városi közgyűlésen kiderült — rendőri díjat fizetnek, melyből a szegény közrendőr semmit sem kap. Most pedig országos reklámmal mulattak a rendőrök a nyugdíjegylet javára. De ez a nyugdíjalap is csak a rendőrtisztviselők nyugdíjának kiegészítésére szolgál s abból a közrendőr egy fillért sem lát. S míg bent a tisztviselő urak mulattak a színházban s egymást dicsőítették virágos tósztokban az ezt követő banketen a rosszul fizetett, kidolgoztatott közrendőrök vigyáztak a közbiztonságra. És dicséretére legyen mondva a debreceni közrendőrségnek, a közbiztonsági viszonyok színvonala magasabb, mint a rendőrség vezetőségének finomabb érzékeket, tapintatosságát mérő szintje.

*

Ad vocem színházi hangverseny. ...Eszünkbe jutott szerdán délután a rendőrfőkapitány ur egyik szigorú rendelete, melyben közegeit szigorúan utasította, hogy az újságírókat, író- és művészféle embereket, magukat a színészeket ne tőrjék meg még kivételes alkalmak idejében sem a színházi támlászekerekre vezető ajtóknál, bejáróknál. Ha hely van, üljenek le, ha nincs hely, menjenek a fészkes fülemlébe...

Persze, szerdán délután, amikor a nézőtérn kevés volt a hely, maguk a főbb rendőrtisztviselő urak állták el a bejáratot. De persze ők teljes diszú ellentengernagy, a madaszkari konzulokra emlékeztető egyenruhákban.

Mert hogy az igazság ugyan csak egy, de a kiszolgáltatása az különféle. Lehet feltálatni habbal és hab nélkül, föllel, vagy szürve.

A mi rendőrfőnökeink, — ha magukról van szó, — úgy magyarázzák, ahogy nekik tetszik, habbal, dupla cukorral... Hogy a mennydörgős ménykü üssön bele az ilyen egyenlőségbe.

A VÉN LIGETBEN.

A „Debreczeni Szemle“ számára írta: TÓTH ÁRPÁD.

A vén ligetben jártunk mi ketten.

Aludt a tölgy, a hárs, a nyár.

Hozzám simult félőn, ijedten,

S éreztem: nem a régi már.

Sebten suhantunk, halk volt a hangunk,

S csendes volt a szívünk nagyon,

S jaj, mégis csókba forrt az ajkunk

Azon a sápadt alkonyon.

Kezéből a füre, könnyesen, gyürve,

Lehullott egy csöpp csipke-rom,

Fehéren és halkán repült le,

Akár egy elhervadt szírom.

S szeme rám nézett kérdőn, búsan:

(Nincs busabb szem, mint aki kérd)

Ily szomorúan, ily koldusan

Mért hívtuk egymást ide, mért?

S mondta, hogy késő már az éj...s ő

Megy...mennie kell...s elfutott.

Halottam haló zaját a lépcsőn

S nem tudom, meddig álltam ott.

Azulán jártam le s fel a parkban,

Mint aki valakire vár,

Gázolt a sarkam síró avarban,

S aludt a tölgy, a hárs, a nyár...

A HÉT ESEMÉNYEI.

E rovat képeit a Debreczeni Szemle számára rajzolta:
Ivanka Tóth M.

A nagyerdő télen.

= **Ezer és száz korona** a Leányegylet pompásan sikerült kabarédélutánjának tiszta jövedelme. Lám az izr. nőegylet leánytagjai minden nagyobb mérvű kiadások mellőzésével tudtak kitűnően sikerült mulatságot rendezni. Az is igaz, hogy erősen takarékoskodtak minden téren. Ezt az összeget, mint a Leányegylet külön alapját könyvelték el s a leányok egyhangulag kimondták, hogy 1000 koronát a jövő tanévtől kezdve olyan szegény leányoknak adják tandijra, tankönyvekre s egyéb iskolasegélyezésre,

Geiger Rilda.

akik erre rá vannak utalva. És a leányok ezt nagyon okosan teszik. Okosabbat a kis vagyonságjukkal nem is tehetnének az 1912—13. tanévben. Az 1913—14-iki tanévre pedig majd csak megint összekabaréznak, összetáncolnak ugyanennyit. A Leányegylet elnökének, Boros Annának szépséges profilját a multkor mutattuk be, ime most itt van a Leányzsúr vigalmi bizottsága elnökké is.

*

+ **A debreczeni közéleti Petur**, dr. Révi Nándor, akinek mindig a közért fáj a feje, még mindig cikkeznek. És cikkeivel ugyancsak nagy atrocitásokat támaszt. Most már Kovács József polgármester is, — aki a jó ég tudja, mikor irt utoljára újságcsikket az öreg „Debreczen”-be, — vezércikkben válaszol dr. Révi Nándornak, aki mindig csak általánosságban „személyeskedik”. És a polgárnagy ur most azt kívánja, hogy személyeskedjék már végre személyenként is, megnevezve a megnevezendőket. Révi meg folyton azt hajtogatja, hogy pereljen a városi tanács egyetemlegesen. Hogy kinek van igaza?!

Azt igazán csak akkor lehet megmondani, ha vagy a polgármester ur felszólításának tesz eleget dr. Révi Nándor személyeket nevez meg, vagy a tanács pereli egyöntetűen dr. Révit. De valamelyiknek mégis csak teljesíteni kell a másik kívánságát, hogy a hercehurcának, ami Debreczen reputációjának emelésére egyáltalán nem alkalmas, — vége szakadjon.

*

(:) **A halál ugyanesak** aratott a héten. A régi Debreczen két érdekes alakja is elhunyt. Különböző téren szolgálták az ő jó szívükkal, nagy lelki nemes-ségükkel e város kulturális haladását s gyakorolták jótékonyosságukat a jótékonyagra, elnézésekre utaltakkal szemben. Az egyik asszony volt: *Veressné Szathmáry Teréz*, kinek hervadhatlan érdemei vannak a Jótékony Nőegylet felvirágoztatása körül s akinek nevéhez fűződik a nőegyleti árvaház létesítése, ahol a galambszívű Kósa Barnáné gondoskodása mellett annyi derék nőt nevel ez a szép intézmény, árvákat, elhagyottakat — a társadalomnak. A másik tanár volt a piaristák kollégiumában, a régi gárdából való, aki nemzedékek egykori ifjait csodálatos apai szeretettel, türelemmel vezetett be a tudományok mesgyéire. A héten temették s akkor történt meg az a furcsa eset, hogy egy debreczeni bonvivánt színész szembejött a temetéssel s mikor meghallotta, hogy az öreg *Firtinger* Jakabot temetik, kigördült a könny a szeméből. A messze idegenből idekerült szalonkomikus drámai érzései, az a pár könnycsepp az egykori derék tanárnak szólottak. A most már régen nyugalomba vonult, nagyon magános életet élt öreg főtisztelendőt talán ilyen őszintén nem siratta meg már senki.

*

() **Az idei multságok** krónikájában a fodrászok és borbélyok báljának sikere nyilvánvaló. Soha multságuk még így nem sikerült, mint az idén. Ennek oka az egyöntetű szervezkedés. Csak aztán minden tekintetben így összetartának, akkor kulturális téren is sok szépet produkálhatnak. Hogy érzékük van a szép iránt, mutatta a táncrendjük is, mely igazi művészi izlésű finomság volt. Csak legalább Debreczenben készült volna. De hát a fővárosi műipar remeke volt.

*

(!) **Ha író írnia**, el se hinnénk. Pedig itt történt Debreczenben. Egy gyermekeit rajongásig szerető apa két sürgönyt kapott egy napon, ugyanazon órában és egyszerre. Az egyikben arról értesült, hogy a legboldogabb életet élt leánya a fővárosban meghalt, a másikban, hogy messze idegenben, Amerikában élő leánya, — ki egyik nagynénjénél volt látogatásban — eljegyezte magát egy gazdag gyárossal. Micsoda perspektiva kell ahhoz, hogy valaki ennek az egyszerre gyászoló- és örömapának belelásson a lelkébe s lerajzolhassa annak emócióit. — A másik eset már tragikomikus... Egyik helybeli mulató élelmes tulajdonosa, valamikor hirdetésgyűjtője egyik helyi lapnak, teljes mértékben értékelvén a reklám szükségességét, felment a templom toronyba s reklamokat szórt le az utcára. Magyar embernél igazán dicséretre méltó élelmességgel cselekedte ebbeli műveletét s vigan röpködtek a színes cédulák a levegőben, hirdetvén, hogy a mulató este kezdődő s éjjelutánig tartó műsorában ki énekel, ki táncol s kik adnak elő tarka bohózatokat. Történetesen ugyanakkor, arra hozott a véletlen egy temetési menetet, ahol siránkozó özvegyek, árvák és más kegyeletes résztvevők nyakába hullott a rengeteg reklám a hirtelen támadt

talán enyhébb megítélést is remélhetek?... Igaz, nagy darab földet bejártam. Ám azt nem fogadtam fel, hogy egyedül a debreczenvidéki nyelvjáráshoz igazodom. Merítgetek biz én régibb idők, más vidékek nyelvkincséből is. Nem tartom égrekiáltó bűnnek, hogy szegedi tájszó is keveredett könyvembe. A fővárosi ujságíró világ legnemzetközibb társaságából eredő rontásoknál még minden íróra, művészre, tudósra kiválóbb hatású az a budapesti Génusz, mely az alkotásra alkalmakat nyújt és versenymérkőzésekre hevíti az erőket. Hódolok Budapestnek.

5. Bocsáss meg, hogy a pellengérhez állított „nánási parasztasszony“-omról és a szerinter Nyugatbarát paraszt temetőcsöszömről is feltakarom a vizeslepedőt. Az *üki-gyelmiék* és a magam igazságára el kell mondanom, ami egyébként a leírásomban is világosan benne van, hogy az én kedves Dobó néném nem afféle ködmönös, tudatlan buta *parasztasszony* volt. Hajdusági nemzetes asszony, gyöngédelelkű nagyszony volt *üki-gyelme*, aki nemcsak ujságot olvasott, hanem Jókai, Jósika regényein kívül a többi írók társak könyveit is érdeklődéssel forgatta. *Üki-gyelme* bizony a száját is *össze-összecsucsorította*, hej, a szőlőkunyhóban a csecses kerezi-korsóból jóízűket szoppintott olyankor... — Bármennyire sikerült figurának is mutattad be, nem, még *üki-gyelme*, a temetőcsöszöm sem olvasta a *Nyugatot!* Annál inkább templombajáró volt. Biblia, zsolttár, különösen vénebb korában, mindennapos olvasmányok voltak a kezében. *Üki-gyelme* szeretett és szokott is olyan fellengzős — mondjuk: — *predikátoros stílusban* beszélgetni. Hiszen írásomban azt is kifejeztem, hogy diák iskolákat is járt. A nánási partikulát „*kilantulta*“ a szegény Horváth bácsi. Jobbmódu nemzetes urféle hajdubirtokos volt *üki-gyelme* is, csak minekután vagyoniilag tönkrement, került ki a halottak közé — csösznek. A nagy *H* betű az én — bűnöm.

6. Az *aprófolto*kat illetőleg igazad van. Azok a kiejtés körül előforduló rendszertelenségek az én népies beszédemben, bántottak engemet is. De, kérlek, ne hidd, hogy népem nyelvét nem ismerem, nyelvérzékem és áttekintésem fogyatékos, vagy éppen léha. Könyvem anyagát régebben megjelent nyomtatványokból válogattam össze és úgy számítottam, majd a revideálásnál a rendszeres helyreigazításokat elvégezhetem, ámde, mivel *géppel szedlék* könyvemet, a nagy nyomdai munkára és költségekre tekintettel, kiadóm kívánságára, — bár megcsináltam a helyesbítéseket, — az *aprófolto* kiteszteléséről le kellett mondani. A szegedies hangzásu „*föl, fönt, följobb*“ stb. kiejtések meg a nyomda révén kerültek könyvembe. Nem *örököll*, nem vérben rejtőző tehát ez a baj sem.

7. Végül: „*ennek az írófajának kár volna kipusztulni*“ felfohászkodásodra kijelentem, hogy legszebb és legőszintébb buzdításul fogadom el. Ez nem frázis! Mert midőn a talán megérdemelt balsors következtében elhagyatva, elszigetelve, több helyről elutasítva, testben-lélekben betegen hiába kértem segílyt kötetem kiadásához és új pályafutásom megkezdéséhez, buzdító szóval és tettel egyedül Te és a Csokonai-kör jöttetek segítségemre. Én ezt soha el nem felejttem Nektek és ha az idők folyamán hasznosnak értékelt irodalmi munkálkodást fejthetek ki, sikeremből a legszebb rész a Tietek. Szerető barátsággal

Móriez Pál.

AZ ATHENAEUM KÖNYVTÁRA.

Uj könyvek. Különös, hogy míg az íróval, szerzővel annyi szeretettel foglalkozik a sajtó és a közönség egyaránt, addig a könyvvel, mely az író érzéseit, gondolatait a milliók számára hozzáférhetővé teszi, alig törődik valaki. Csak néha-néha jut neki is egy két odavetett szó, olyan leereszkedő vállveregetés-féle. Ez a mellőzés a könyv szerepének és egyéniségének félreértéséből származik. A könyv a szerző mellett nem valami jelentéktelen, valami egész másodrendű szereplő. A könyv mint olyan nem döntheti el ugyan a szerző sikerét, de nagy mértékben hozzájárulhat népszerűségéhez. Már külsejével, formájával, tipografiai kiállításával is bizalmat ébreszthet iránta, hangulatot kelthet mellette. A benyomást, amelyet a szöveg kelt, mélyítheti, a lelkesedést, melyet támaszt, fokozhatja, a szeretetet, melyet a szerző iránt ébreszt, növelheti. Ezt eddig csak a könyvedvelők tudták. Azok, kik a könyvnek nemcsak tartalmát, hanem kiállítását, megjelenésének egész módját értékelték. Ujabban, különösen külföldön, mind szélesebb körre terjed ki ez az érdeklődés. Híres mesterei vannak már a könyv külső és belső díszének. Vannak, akik foglalkoznak a multjával és megjelölik az irányt, melyben a jövőben kell fejlődnie.

Az új könyv könnyen kezelhető, izléses és olcsó. Ugy indul el hódító útjára, mint az a szép asszony, ki finom egyszerűséggel jelenik meg a társaságban és nemcsak egyesekre árasztja kedélyének melegségét, hanem mindenkit elbűvöl kedvességével.

Igy jön hozzánk is az új könyv. Ilyennek mutatják az *Athenaeum-Könyvtár*nak, ennek az éppen most meginduló vállalatnak új kötetét. Formájuk graciózus. Szinte belekivánkoznak a kézbe. Előre éreztetik, hogy tartásuk nem fog elfárasztani. Fedelük kék színe derűt áraszt a lelkünkbe. Megnyugtat és bizalmat ébreszt. Diszük csupa finom izlés és tartózkodás. Hangulatot igyekeznek a tartalom mellett ébreszteni, de nem kiabálja tul. Olyan diszkrét és előkelően izléses ez a fedél, hogy szinte rá kívánczok a borítólap, mely mögött elrejtőzik. Mintegy jelezi, hogy csak nőni fog az az esztétikai benyomást melyet látása ébreszt, ha nincs folyton szemünk előtt. Ha csak olykor-olykor vesszük le róla a külső borítékot. Ugy hat ilyenkor, mintha egy művészi előkelő öltözetű nő leveti előttünk színházi köpenyegét. Mind a kettő más-más benyomású látványosság, melyek azonban harmónikus összehatással egyesülnek. A borítéklap fehér alapján színes illusztráció. Kiváló művészek remekei. A szövegnek valamely alakját, vagy jelenségét tüntetik fel. Könnyedén, diszkrét színhatással, modern felfogással. A könyvkirakatok diszei lesznek, asztalunkon művészi zsuzsukként fognak hatni. Pihenőt nyújtanak a szemnek, csábítanak az olvasásra, biztatnak, hogy nyissuk ki a könyvet.

És ha kinyitjuk: új meglepetés. Pehelykönnyű papiroson finom metszésű betűk. Gömbölyűségük mellett is karcsuk, kellemesen hatnak a szemre, a nélkül, hogy nagyságukkal tolaokodnának.

Az egész könyv csupa grácia. És nemcsak könnyed, hanem a szó szoros értelmében: könnyű. Ha kezünkben tartjuk, szinte hihetetlennek látszik, hogy 300—500 oldalas kötetet olvasunk. Nagy írók remekeit. Biró Lajos és Kóbor Tamás novelláskönyveivel indul meg az Athenaeum-Könyvtár és Zola: Pascal orvosával, Balzac: Szamárbőrrel folytatódik. És a hazai és külföldi irodalom színe-javát igéri a vállalat programja a jövőre is.

Ezzel a vállalattal kopogtat be hozzánk az új könyv. Hódító biztossággal, megvalósítva mindazt, amit az új könyv elméleti tudósai kívánnak. Megvalósítva még azt a kívánságot is, mely a mi speciális magyar viszonyaink között lehetetlennek látszott: tudniük a jövő könyvének azt az olcsóságát, mely lehetővé teszi, hogy a lehető legszélesebb körben terjedjen el. Százazrek körébe víven magával azt a szépséget, azt az izlést, azt az új stílust, mely külső és belső kiállításukban és berendezésükben megnyilatkozik!

Egy korona kilencven fillérbe kerül az Athenaeum-Könyvtár egy-egy 300—500 oldalas kötete! Kell-e ennél többet mondani annak illusztrálására, hogy Magyarországon is megjelent az új könyv! A szép, az izléses, a tartalmas, a hihetetlenül olcsó...

A halál parkja címmel Szombati Szabó István az ismert fiatal költő, márciusban jelenteti meg harmadik verskötetét a Singer és Wolfner kiadásában, illetve bizományában. Előfizetési ára 2 korona, bolti ára 50 fillérrel drágább lesz. Előjegyezhetni a könyvre szerzőnél, Mezőtelegd, református lelkészi hivatal.

— *Az ezen rovatban felsorolt művek kaphatók Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatalában Kossuth-utca 11. szám.*

SZINHÁZ.

SZINHÁZI JEGYZETEK.

(A hétről.)

Nincsen a különböző művészetek közt olyan, melynek legelső és legutolsó alapföltétele az igazi egyszerű természetesség, vagy mondjuk, természetes egyszerűség ne lenne.

Mínél nagyobb valamely művészetben az igazi természetességre törekvés, annál jobban megközelíti az abszolút-művészet színvonalát.

De más dolog ennek a természetességnek a megérzése, meglátása a való életben s annak hajszaifinom hűséggel való interpretálása értelmezése akár ecsettel, akár hangszerrel, akár a színpadon, az alakító művészet sok labirinttel telerovátkázott birodalmában. Mert a való élet millió helyzeteinek meglátásához, emberi lelkek emócióinak felérzékeléséhez sok tapasztalat, tudás, buvárkodás, kifinomult, szóval művészi érzék kellene. Művészi tartalmat így lehet művészi formába önteni.

Sokan vannak, különösen színészeink közt, akik azt hiszik, hogy az ő művészire nagy hajlandósággal, de hivatottsággal nem rendelkező lelkük valóban belelát az életbe s úgy látja annak megnyilvánulásait, mint ahogy azután ők interpretálják azokat, náluk természetesnek hitt hangban, plasztikában, mimikában. A természetességre való törekvés azután így mond csődöt, mert a rossz színész természetes igyekezett ugyan lenni, de nem lehetett, mert fogalma sincs félig süket fülű, félig vak szemű lelkének a való élet zenéjéről, színeiről.

Ezek a csak önmaguk előtt nem szerencsétlen *moderne*k, azután mindent agyoncsapnak a színpadon, képzőművészetben stb., az ő természetesnek hitt semmitmondó szintelenségükkel, tartalmatlanságukkal, lehalkított, de mégis képtelen hazugságaikkal.

Hogy mi az igazi természetes egyszerűség a művészetben, azt megmutatta *Hegedüs* Gyula s

hogy mi az affektált még a természetességben is, azt megmutatták körülötte nagyon sokan.

Hogy milyen kikristályosodott tisztaságu művészet a *Hegedüsé*, azt sokan csak a fővárosi lapok kritikáinak frazeológiájából szajkómódra betanultán hajtogatták s bizony nagyon sokan nem értették meg sem a nézőtérén, sem a színpadon.

Az *Ördög* előadásakor igazán eltörpölt mellette az ensemblé, még *Papp* Etel, ez az egyébként igazi természetes, egyszerű, művészi eszközökkel előtörtető kiváló színész is sem volt az, aki szokott lenni, a *Selyem* Cinka egyébként sem az ő színészi egyéniségének megfelelő szerepében. *Virányi* Sándor is inkább csak a jövőjével biztatott. Az ő természetességre való törekvésében is sok még a passzivitás, szintelenség, de legalább jó uton halad.

És csak egy színészt láttunk az *Ördög* előadása alatt is *Hegedüs* mellett, *aki ez estén nem játszott*, de aki megtért onnan, — ahova *Hegedüs* eljutott, — az igazi művészet birodalmából: *Zilahy* Gyulát, akinek *Ördög*-je más felfogásu, nem annyira elmélyített, de szintén művészi. Hej! ha egyszer eljátszhatná ugy színigazgatói gondok nélkül, ifjonti frissességgel, ahogy ez az alak az ő művészi lelkében él.

A második este össze máris szerencsésebb volt. Nem szólva arról, hogy *Zilahy* Gyula is részt vett a *Csiri* ensemblejában, *Vajda* Ilonkának sok szépen sikerült jelenetéről számolhatunk be s a többi szereplők is több életet vittek a színpadra, különösen *Déssy* és *Kemény*.

*

A színháznál egyébként bajok vannak a *Leányvásár* miatt. *Kassay* Károlyra panaszkodnak a színészek, hogy mint főrendező minden hálás szerepet magára oszt s ma-holnap *Melindát* is elakarja játszani *Bánkbán*-ban.

Hát ezeket az állapotokat, — amelyek miatt most a *Leányvásár* előadása késik s amelyek miatt már annyi kanapé-pör volt a kulisszák közt, ebben a szezonban, — véget kell vetni.

Lehár legszebb operettjének a *Drótos ló*-nak az előadását csődbe kergette a *Kassay* Károly *Pfefferkorn*-ja, (melyet *Ligeti* helyett ő játszott), a *Kis gróf*-ban sem az ő egyébként kiváló művészetének megfelelő szerepkörben láttuk, a *Hoffmann meséi*-ben is indokolatlan volt az *első* szereposztás, mint a *második* ezt igazolta is, nagy előnyére az opera újabb sikerének. Legyen ennyi elég s *Zilahy* igazgató csináljon rendet a saját hatáskörében és a saját — érdekében.

A rablólovag.

(Bíró Lajos színműve. Bemutató előadása a debreczeni színházban február 18-án.)

Bíró Lajos, ez a nagy kvalitású író-ember egyre nő, úgy is, mint novellairó, úgy is, mint drámaíró a közönség előtt.

Legújabb darabjának a témája megkapóan izgalmas, az érdeklődést leköti első jelenetével és egyre fokozza mindvégig. Tökéletes munka, nagyszerűen kidolgozva, megírva csillogó művészettel, feltétlen tudással és teljes ismeretlével nemcsak a színpadnak, de a közönségnek is. Finom és izléses az egész, áttetszőn világos, kételyt nem hagy seholy, egy rést sem, mellyel csak parányi kifogással hozzáférhetővé volna. Gyönyörűség végigcsinálni és óraszám lehetne beszélni az ellenállhatatlan hatásról, melyet *Bíró*

Lajos új műve kivált. De hát felesleges hosszasan szólni Biró Lajosról. Csak azt szabadjon még aláhuznom, hogy a drámairást, ami a dolog mesterségét illeti, olyan ördögösen megtanulta, hogy tanszékét kaphatna érte az egyetemen. És visszafelé nézve, a raffinált szinpadassággal megcsinált Sárga lilium maga több, mint száz előadásával Budapesten és ezernél több előadásával az országban, egy „tehetséges kezdet“ a Rablólovaggal szemben, melynek meséje, egész konstrukciója és tendenciája is jóval felette áll emennek. Igazi értékeléséhez nem lett volna szükség arra a prestígere, melyet a Sárga lilium rendkívüli sikere jőveleve biztosított Biró Lajosnak, — a Rablólovag huszonnégy óra alatt nagy drámairót csinált volna akárből, olyan emberből is, akinek nevét ezuttal először kellett volna leírunk.

*

Ime a darab szüzséje:

Az öreg Cserhádi Ferenc gróf hatvanesztendősfifjúságával belészeret a vadörzöjének, Galambosnak a leányába. Tavaly még azt hitte, hogy Annával is úgy megy majd a dolog, mint egyéb parasztjainak a leányaival: az öreg Galambos berendeli őket és azontul egy éjszakát töltenek a kegyelmes ur kastélyában.

De Anna másfajta. Budapesten van hivatalban és azzal hívják haza, hogy apja nagybeteg, látni akarja. Megérkezve, igen finoman bánnak vele, a kastély felvirágozott vendégszobájában helyezték el, a livrés inasok a kedvében járnak és szokatlan gyengésséggel öleli keblére az apja is, aki időközben teljesen felgyógyult. Persze, mikor beteg sem volt, csak az ellentmondást nem ösmerő grófja parancsát teljesítette, amikor leányát egy hazugsággal haza hívta. Anna megérkezett, — és azontul szabad az út.

Csak hogy nem így volt ám. Anna minden erejének megfeszítésével szerencsésen megszabadult a kegyelmes ur erőszakosan ölelő karjaiból, az éj sötétjében gyalog szaladt a vasuti állomásra és szüzi tisztaságban érkezett vissza Budapestre.

A kaland mégis fájdalmas következményekkel járt. Az a férfi ugyanis, aki szerette és akit ő is imádott, megtudva, hogy egy éjet Cserhádi gróf kastélyában töltött, egyszerűen faképnél hagyta. Feléje sem nézett többé, ami érthető, mert ez a fiatal ur, névszerint Kürt, igen finom és disztigvált uriember, állandóan mágnások kaszinójába jár, együtt mulat velük és szerencséje, mely a játéknál egyaránt üldözi, már-már irigyeltté teszi. Igaz, hogy erről a Kürtről azt rebesgetik, hogy korigálja is, ha kell, a játékasztalnál a szerencsét és előkelő uriasszonyok bőkezű támogatják, de hát bizonyíték nincs ellene.

Szerencsére Anna sokkal energikusabb leány, semhogy valami bolondot csinálna Kürt elvesztéséért, bárha igazában azt sem tudja, miért tántorodott el tőle? Volt, nincs, — ő dolgozik szorgalmasan tovább és nagy becsülete van mindenkinél. Az öreg Cserhádi gróf sehogy sem tudja elfelejteni. És mert másképp nem lehet, feleségül fogja venni. Végre egy Cserhádi gróf, huszezer hold prima földjével és egyéb, milliókat jelentő vagyonával, megengedheti magának azt a luxust, hogy elvegye a Galambos kisasszonyt.

Feljön Budapestre, közli elhatározását a leánynyal.

Már most tessék elképzelni, milyen érzelmekkel fogadja a Cserhádi-familia a családfőnek ez elhatározását! Az etikai aggályait még le tudnák győzni, de mi lesz a hatalmas vagyonnal, ha Isten csodát mivel és ebből a házasságból gyermek születik? Vagy

ha Isten csodája nélkül lesz gyerek? Ellentmondani nem mernek a grófnak, hiábavaló is volna.

Itt valami más módot kell kieszelné. László gróf már meg is találta. Reája kell uszítani Kürtöt, a veszedelmes nőhódítót, ő ugyanis ösmeri régebről Annát és olyan ember, aki, ha tudnak beszélni vele, pénzért mindenre kapható. Egy rablólovag. Az ötlet tetszik Mihály, Stefi grófoknak, a grófnőknek különösen, amiért tegeződni kénytelenek a leánnyal és édes Anna-nak szólni. Pénzt is adnak a terv kiviteléhez, csak sikerrel járjon.

Kürt, aki megtudja, hogy Anna a Cserhádi kastélyban van, szívesen tesz eleget László gróf meghívásának és már az első jelenetben ott látjuk a méltóságos társaságban.

Nehezen megy a dolog. Elsőben is, mert Anna nincs valami nagy véleményvel felőle, tudja, hogy veszedelmes, szivtelen ember, aki előtt nem szent senki és semmi. Azután pedig, mert ő megígérte a grófnak, hogy a felesége lesz és ő becsületes leány, aki nem hazudott soha és megtartja szavát.

De hát Kürt geniálisan tud beszélni vele, a szerelmes szavak egész áradatát zudítja felé és nem kér tőle egyebet, csak azt, hogy még egyetlen egyszer, ez életben utoljára álljon szóba vele, hogy kimagyarázhassa magát, hogy elbucsuzhassék tőle harag nélkül, mielőtt utjaik örökre szétváltnak. A legjobb lesz holnap éjjel, amikor a grófi társaság szarvaslesre megy. És Anna megígéri, hogy eljön erre az utolsó rendezvoursra.

László gróf kihallgatta Kürt és Anna beszélgetését. Attól tartva, hogy Kürt e találkozón csak a saját kezére fog dolgozni, világosabban szólva, meg fogja hódítani a leányt, anélkül, hogy el is árulná, azt akarja, hogy a találka helyéről, a kastély halljából a saját szobájába csábitsa és az adott jelre ők az öreg gróffal majd megjelennek és ezzel a házasság terve romba dől. Kürt azt mondja: helyes, Ferenc gróf és a többiek pedig csak szinleg mennek szarvaslesre, a valóságban a kastéllyal szemben levő vadászlakban húzódnak meg és ott várják be Kürt jelét.

László gróf erről az erkölcsös grófi tervről értesíti az öreg kegyelmest, úgy állítva be a dolgot, hogy nekik meg kell akadályozniuk azt, hogy egy Cserhádi, éppen a leghatalmasabb, Kürt szeretőjét vegye el. Igen, ha Anna becsületes leány volna! De nem az! Hazudott, itt az alkalom, a család becsülete követeli, hogy meggyőződjék róla.

A család becsülete! Ez felebezhetetlen fórum. Hogy erre történt hivatkozás, Ferenc belemegy a dologba, de rettegjen mindenki, ha Anna ártatlan és az egész komédia csak kísérlet arra, hogy ő eltérjen házassági szándékától.

A kis Viktor gróf, aki csakugy, mint a nagybácsi, szerelmes Annába, az egyetlen becsületes ember a sok gróf között. Ő nagy titokban megmondja Annának, hogy Kürt pénzért elakarja árulni. A leány megdermed. A nagy szerelmi lendület tehát csak arra való volt, hogy Kürt pénzhez jusson általa. No jó. El fog menni a találkára. És abban a percben, amikor Kürt majd hívja, hogy menjen be vele a szobájába: agyonlővi.

Grandiózusan előkészített jelenet, amelyben Anna és Kürt találkoznak. A leány maga szítja az érzékiséget a fiuban, lesve a pillanatot, amelyben az alku szerint majd a szobája felé húzza. És ekkor szíven fogja löni. Az izgató duett azonban másképp végződik. Kürt a beszélgetés alatt halálosan belészeret a leányba, már nem akarja megejteni, egyetlen

Az Alföldi Takarékpénztár évi mérlege. Az Alföldi Takarékpénztár igazgatósága folyó hó 11-én tartott ülésében állapította meg mult évi mérlegét. A mérleg összes tételei jelentékeny emelkedést mutatnak az előző évihez képest és ennek arányában a nyereség is jóval felülmúlja az előző év tiszta nyereségét. Kiemeljük az igazgatóság jelentéséből, hogy a

mult évben elkészült Piac-utcai bérház ugy jövedelmezőség, mint az intézet helyiségeinek célszerű elhelyezése tekintetében teljesen megfelel a várakozásoknak. A mult év utolsó negyedében elhatározott tökefelemelés teljes sikerrel járt és az intézet saját tőkét a f. évi dotációval együtt 3.820,000 K-ra emelkedtek. Az intézet betétállománya a mult év végén 7.300,000 K-át tett ki, amely az előző évhez képest újabb 700,000 K emelkedést jelent, mely körülmény is bizonyítja a betevő közönség állandóan fokozódó bizalmát. Az intézet jól jövedelmező ingatlanai bekerülési árban összesen 933,000 K értékben szerepelnek a mérlegben, mely tétel, valamint a hivatalos árfolyamon alul felvett 890,000 K értéket képviselő, nagyobbára állampapirokból és tőzsdén jegyzett záloglevelekből álló értékpapírállomány számbavehető latens tartalékot is foglal magában. A tiszta nyereség elővitel nélkül 208,421-93 K-át tesz ki, ami az alaptőke 17-37 százalékos jövedelmezőségének felel meg, míg az előző évben 173,225-40 K volt, azaz 14-43 százalékos volt. Az igazgatóság a folyó hó 21-ére összehívott közgyűlésnek azt fogja javasolni, hogy *osztalékul 9 százalék, vagyis részvényenként 18 K, a tartalékalapnak 1.420,000 K-ra való kiegészítésére rendes tartalékba 45,000 K, ingatlanértékcsökkenési alapra 10,000 K, adakozásra 1000 K fordíttassék és a szabályszerű jutalékok levonása után fennmaradó 13,973-91 K új számlára vitessék elő.*

VÁROSI SZÍNHÁZ.

HETI MŰSOR : Vasárnap, február 18-án d. u. **Kis gróf.** Operett. Mérsékelt helyárrakkal. este **Rabló lovag.** Színmű. Kis bérlet. Hétfőn, február 19-én **Rabló lovag.** Színmű. Ujdonság. B) bérlet. Kedd, február 20-án **Rabló lovag.** Színmű. Ujdonság. C) bérlet. Szerda, február 21-én d. u. **Dobó Katioza.** Történelmi színmű. Ifjusági előadás. este **Kis gróf.** Operett. A) bérlet. Csütörtök, február 22-én **Gésák.** Operett. B) bérlet. Péntek, február 23-án **Ejszaka.** Színmű. Ujdonság. C) bérlet. Szombat, február 24-én **Ejszaka.** Színmű. Ujdonság. A) bérlet. Vasárnap, január 25-én d. u. **Elvált asszony.** Operett. Mérsékelt helyárrakkal. este **Csókon szerzett vőlegény.** Énekes vígjáték. Kis bérlet.

Hajnal Mulató

Debreczen, Petőfi-tér 7. szám.

Igazgató-tulajdonos

HAJNAL GYULA.

Február 15-ikétől kezdve szenzációs új műsor. A legkiválóbb fővárosi kabaré és orfeumi művészek fellépte.

Csodas attrakciók!

URANUS

SAS-UTCZA 2. SZ.
TELEFON 3-28.

Február hó 18. 19-én

SZÍNHÁZ

Igazg. tulajd.
SUCHAN REZSŐ.

Vasárnap, hétfőn.

A héten bemutatóra kerülő slágerek. Általános közkívánatra.

A négy ördög.

Világszenzációs artista dráma 3 felvonásban.

Kedden, szerdán, február hó 20. 21-én

A szégyen áldozata

Nagyszabású társadalmi dráma 3 felvonásban.

Csütörtökön, pénteken. febr. hó 22. 23-án. A budapesti „Urania” m. tud. színház vendégjátéka.

TÉLI VERÓFÉNY.

3 felv. 195 színesen vetített és számos mozgók. Irta: Pásztor József.

Azonkívül minden előadásban pompás kísérő műsor! Ujdonságok, előadások mindennap este pont 6-tól rendes helyárrak mellett.

Hirdetmény.

A református egyháznak a Hatvan-utca és Egyház-tér szegletén levő telken épülő bérházban a földszinten raktárral és pincehelyiségekkel ellátandó boltok, továbbá ugy a földszinten, mint az első-, második- és harmadik emeleten fürdőszobával, mellékhelyiségekkel ellátott modern lakosztályok lesznek, melyeknek bérletére a bérház építő-bizottság az eddig is megnyilatkozott nagy érdeklődés folytán már most alakalmat szolgáltat.

A tervrajzok az egyház hivatalában **Hódy Béla** levéltárnoknál, az építési irodában **Tóth István** és **Márton Imre** ügyvédnél vannak letéve. Az érdeklődő közönség a hivatalos órák alatt tájékoztatást nyer a boltok méreteiről és tartozékairól, a lakosztályokról és mellékhelyiségekről, továbbá az előirányzott bérösszegekről. Az ajánlatok a bérösszeg 10 százalékának bánompénzül letételével nevezett urakhoz adhatók be, kik azokat határozás végett a bérház-építő bizottsághoz terjesztik.

A lakosztályok 1912. évi november 1-től adatként bérbe; a boltok pedig 1912. évi augusztus 1-től, ez utóbbiak ugy, hogyha augusztus 1-ig az állványok elbonthatók nem lennének, ezek lebontásáig legkésőbb november 1-ig a bérösszegeből 20 százalék engedmény adatik.

A bérház-építő bizottság 1912. évi január hó 10-én tartott üléséből.

Dicsőfi József
lelkészelnök.

HIRDETÉMÉNY.

A Debreczeni Első Takarékpénztár

Hatvanhatodik Évi Rendes Közgyűlését

1912 március hó 3-án, vasárnap délelőtt 10 óraker Debreczenben, a „Kereskedő-Társulat” tanácstermében tartja.

Tárgyak: 1. Az igazgatóság jelentése. 2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozat és a felmentések megadása. 3. Kilencz igazgató, 6 tag választása 6 évre.

Debreczen, 1912. évi február hó 7.

A Debreczeni Első Takarékpénztár Igazgatósága.

MÉRLEG 1911 DECEMBER 31-ÉN.

VAGYON	Összeg		Összeg		TEHER	Összeg		Összeg	
	korona	fill.	korona	fill.		korona	fill.	korona	fill.
Készpénz			328163	34	Alaptőke (15,000 drb részvény à 500 K)			7500000	—
Ingatlanok			2353857	96	Tartaléktőke	3524608	64		
Leszámitolt váltók			22696525	36	Értékpapír tartalék	298265	28		
Jelzálogos kölcsönök			13429247	20	Ingatlanok tartalékja	296525	01		
Értékpapírok	6988633	95			Záloglevél biztosítási alap	411600	—		
Zálogleveleink bizt. alapjának értékpapírjai	411600	—	7400233	95	Nyugdíj-tartalék	150000	—	4680998	93
Nyugdíj-alap értékpapírjai			249859	72	Betétek: könyvecskérc cskek számlára	22067807	59	349730	30
Adósok folyószámlái			10774979	74	folyószámlára	348366	50		
Átmeneti tételek			268570	—	folyószámlára	2096158	49	24512332	58
					Visszleszámitolt váltók			10938653	81
					Bankelőlegek			1990000	—
					Átruházott kölcsönök			3805579	23
					Forgalomban levő 4 1/2% zálog- levelek			777100	—
					Hitelezők			1654580	22
					Közművelődési alapítványunk	37259	91		
					Szeretetházi alapítványunk	10000	—	47259	91
					Átmeneti tételek			442735	36
					Tiszta jövedelem			802166	93
			57501437	27				57501437	27

Debreczen, 1911 december 31.

Zádor Lajos, vezérigazgató.

Lovász János, fő-könyvvezető.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Csanak János, Györfly Aladár, Kardos László, Kernhoffer József, Dr. Nagy Lajos, Simonffy Emil, Szabó Lajos, Dr. Tüdös János.

A FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Bárdos Géza,

Dr. Czeglédy Mihály,

May Andor,

Szabó Sándor,

Weszter István.

ÜZLETI EREDMÉNY AZ 1911 ÉVRŐL.

KIADÁS	Összeg		Összeg		BEVÉTEL	Összeg		Összeg	
	korona	fill.	korona	fill.		korona	fill.	korona	fill.
Kamatterhek			1629991	71	Nyereség áthozat a múlt évről			51885	76
Hivatalnokok és szolgák fizetése és lakbéré			100535	33	Kamatjövödelmek			2236566	56
Kezelési költségek, adók és illetékek			246155	06	Jutalékok			79868	73
Adakozás			1177	—	Értékpapír jövedelem			327297	30
Leírások			6710	05	Ingatlanok jövedelme			88477	54
Nyereség			802466	93	Leirt követelésekből			2940	19
			2787036	08				2787036	08

Debreczen, 1911 december 31.

Zádor Lajos, vezérigazgató.

Lovász János, fő-könyvvezető.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Csanak János, Györfly Aladár, Kardos László, Kernhoffer József, Dr. Nagy Lajos, Simonffy Emil, Szabó Lajos, Dr. Tüdös János.

A FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Bárdos Géza,

Dr. Czeglédy Mihály,

May Andor,

Szabó Sándor,

Weszter István.

Meghívó.

Az Alföldi Takarékpénztár Debreczenben

XXXIX. évi rendes közgyűlését

1912. évi február hó 21-én, délután $\frac{1}{2}$ 3 órakor, saját helyiségében (Piac-utca 16. sz.) tartja meg, melyre a részvényesek tisztelettel meghívottnak.

Az igazgatóság jelentését, a mérleget és zárószámadásokat az intézet hivatalos helyiségében 1912. február 13-tól kezdve az érdekeltek megtekinthetik.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése a zárószámadásokkal és a nyereség felosztása iránti javaslattal.
2. Határozathozatal a felmentvény megadása tárgyában.
3. A felügyelő-bizottság 1912. évi díjazásának megállapítása.
4. Két, sorrend szerint kilépő, egy elhunyt és egy lemondott igazgatósági tag helyének választás utján betöltése.
5. Egy felügyelő-bizottsági tag választása.
6. Hat választmányi tag választása.

Az igazgatóság.

Figyelmeztetés. A közgyűlésen csak azon igazolt részvényesek gyakorolhatják szavazati jogukat, kik részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyűlés előtt legalább három nappal a társaság pénztáránál, vagy bármely más debreczeni pénzügyintézet részvénytársaságánál, vagy a Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál Budapesten leteszik. (Alapszabályok 27. §-a.)

Meghívó.

A „Hajdumegyei Népbank mint Szövetkezet”

VIII-ik évi rendes közgyűlését

1912 február hó 25-én, d. e. 11 órakor saját helyiségében (Piac-u. 69.) tartja meg a következő tárgysorozattal;

1. Igazgatósági jelentés a múlt üzleti év eredményéről. 2. 1911. évi mérleg és zárószámadások, valamint az 1907. évi IV-ik évtársulat vagyommérlegének előterjesztése. 3. A felügyelő-bizottság és a felszámoló bizottság jelentése és ennek alapján a felmentvény megadása az igazgatóság, a felügyelő-bizottság és a felszámoló-bizottság részére. 4. Az 1912. évi IX. évtársulat megalakulásának kimondása és az 1908. évi V. évtársulat felszámoló-bizottság választása. 5. Négy igazgatósági tag választása. 6. Esetleges indítványok, melyek a közgyűlés előtt 8 nappal, 10 tag aláírásával az igazgatósághoz nyújtandók be.

Debreczen, 1912 február 8-án.

Dr. Bruckner Ernő, elnök.

Kivonat az alapszabályokból: 57. §. A közgyűlésen csak a szövetkezet férfi tagjai gyakorolhatják szavazati jogukat. Minden jogosult tag minden törzsbetét után egy szavazattal bír, de saját törzsbetétei után 10 szavazatnál többet senki sem gyakorolhat. — 58. §. Távollevők más tagok útján, nők a szövetkezet valamelyik férfi tagja, kiskorúak, gyámság vagy gondnokság alatt levők és jogi személyek csakis igazolt képviselőjük útján gyakorolhatják szavazati jogukat. A meghatalmazottak kötelesek meghatalmazásukat 3 nappal a közgyűlést megelőzőleg az igazgatóságnál letenni. Egy szövetkezeti tag sem bírhat saját jogán és meghatalmazás útján 20-nál több szavazattal. — 59. §. Azok a tagok, akik heti befizetéseikkel 10 héttel hátralékban vannak, vagy kölcsönből eredő kötelezettségeik teljesítésének elmulasztása miatt megpereltettek és azokat 3 nappal a közgyűlést megelőzőleg nem rendezik, sem szavazati, sem választási joggal nem bírnak. — 61. §. A szavazás megkönnyítése céljából minden tag szavazati jogosultságáról és szavazatainak számáról szavazó-lapot kap. A szavazó-lapok a közgyűlést megelőzőleg 3 nappal a törzsbetét-könyvecskék felmutatása mellett adatnak ki. A közgyűlés helyén és idejében szavazó-lapok nem adatnak ki s azok, akik szavazati lapokkal nem bírnak, sem szavazati, sem cselekvő és szenvedő választói jogukat nem gyakorolhatják. A közgyűlésen kívánatra a személyazonosság igazolandó. — 81. §. A zárószámadások és jelentések a közgyűlés előtt 8 nappal a szövetkezet helyiségében a tagok rendelkezésére állanak.

A „Debreczeni Kölcsönös-Segélyző-Egylet mint Szövetkezet”

XXVIII-ik rendes közgyűlését

1912 február hó 25-én d. e. 10 órakor a Kereskedelmi Társulat disztermében tartja meg.

Tárgysorozat: 1. Igazgatósági jelentés a múlt üzletév eredményéről. 2. Az évi zárszámadások és felszámoló XXIII—1906-ik évtársulat vagyonomérlegének beterjesztése. 3. 4 felszámoló- és a felügyelő-bizottság jelentése kapcsán az igazgatóság, felszámoló- és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása, a haszonfelosztás és az igazgatóság jelentésében foglalt egyéb indítványok fölötti határozathozatal. 4. A XXIX—1912-iki évtársulat megalakulásának kimondása, egyuttal a XXIV—1907-iki évtársulat felszámolásához 5 felszámoló-bizottsági tag választása. 5. Esetleges indítványok, amennyiben azok 14 nappal a közgyűlés előtt beadattak. 6. A kilépő Fenyő Sándor, Szabó Miklós, dr. Szántó Sámuel és Szikszay Lajos igazgatósági tagok helyének betöltése. 7. A felügyelő-bizottsági tag és egy póttag újból választása 3 évre.

Jegyzet: Az évi zárszámadások kinyomatva, a közgyűlés előtt 8 nappal az egylet helyiségében kifüggesztetnek és minden egyleti tag által a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kivonat az alapszabályokból: 31. és 32. §§. A közgyűlésen az egylet minden tagja 1—5 heti vagy havi törzsbetéte után egy szavazattal bír, minden tovább megkezdett 5 törzsbetét után egy-egy újabb szavazatot gyakorolhat, de saját betétei után tiz szavaztnál többet senki sem gyakorolhat; minden egyleti tag csak egy megbízást vállalhat magára, a megbízás legalább tiz szavazatra jogosít. Minden tag szavazati jogosultságáról, szavazatainak számáról igazolványt kap, melynek alapján a közgyűlésen szavazó-lapok adatnak ki. Az igazolványok a közgyűlést megelőzőleg legalább 2 nappal a szövetkezet helyiségében, a törzsbetétkönyvek felmutatása ellenében adatnak ki. Ugyancsak ezen időben bemutatandók a meghatalmazások is. A közgyűlés helyén és idejében igazolványok vagy igazolvány nélkül szavazó-lapok nem adatnak ki. A kilépett igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagok újból megválaszthatók.

KIADÁSOK.

EREDMÉNY-SZÁMLA.

BEVÉTELEK.

Állami és községi adók	17,517	82	Kamatokból	262,019	14
Igazgatósági, tisztifizetések és lakbérek	110,270	01	Késedelmi fillérek	15,370	68
Kezelési költségek	12,322	43	Különbözők	59,919	79
Alapok alapszabályszerű kamatai	23,554	08			
Nyereség	373,645	27			
	537,309	61		537,309	61

Debreczen, 1911 december hó 31-én.

VAGYON.

MÉRLEG-SZÁMLA.

TEHER.

Pénztárkészlet	44,664	38	Heti és havi törzsbetétek összege	6,599,769	80
Kötelezvények értéke	8,932,510	—	Tartalékok	551,125	46
Intézeti ház	692,087	13	D. E. T.-P. mint a Tiszav. Hitelsz. kötelék. központ	1,738,000	—
Tiszavidéki Hitelszövetkezet kötelék-üzletrészei	24,250	—	Hitelezők O. M. B. törl. kölcsöne	288,532	78
Biztosítékok	22,948	12	Tisztviselők nyugdíj-alapja	138,171	15
Felszerelvények értéke	21,439	22	Jótekonysági alapok	13,042	57
Könyvek és nyomtatványok értéke	3,935	63	Átmeneti kamatok	11,181	86
Különbözők	18,528	06	Különbözők	47,893	65
			Nyereség	373,645	27
	9,760,362	54		9,760,362	54

Debreczen, 1911 december hó 31-én.

Tikos József,
igazgatóhelyettes, főkönyvelő.

fenyéri Zádor Lajos,
igazgatósági elnök.

Dr. Szántó Sámuel,
ügyvezető-igazgató.

Dömsödy Imre,
főpénztáros.

FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Dr. Boldisár Kálmán,

Hantel Vilmos,

Kövy Lajos,

Lovász János.